

Tartu Ülikool
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Haridusteaduste instituut
Humanitaar- ja sotsiaalinete õpetamine põhikoolis õppekava

Kadri Onno

LAPSEVANEMATE HINNANGUD KOOSTÖÖLE WALDORFKOOLIDES

bakalaureusetöö

Juhendaja: Karmen Trasberg

Läbiv pealkiri: Lapsevanemate koostöö waldorfkoolides

KAITSMISELE LUBATUD

Juhendaja: Karmen Trasberg (PhD)

.....

(allkiri ja kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees: Pille Villems (MA)

.....

(allkiri ja kuupäev)

Tartu 2015

Resümee

Lapsevanemate hinnangud koostööle waldorfkoolides

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärk on analüüsida waldorfkoolide õpilaste vanemate hinnanguid koostööle kooli ja õpetajatega. Uurimistööga sooviti teada saada, mis on lastevanemate jaoks koostöö, milliseid kitsaskohti tajutakse senises koostöös ning millised on lastevanemate ettepanekud koostöö tõhustamiseks. Varasemad uurimused koostöö olulisusest näitavad, et vanemate kaasamine lapse kooliellu mõjub positiivselt lapse motivatsioonile, rahulolule ja õppeedukusele. Parimat koostöövormi võib kirjeldada kui partnerlust, mille korral vanemad ja õpetajad peavad reaalselt dialoogi ning toetavad teineteist.

Töö autor otsustas antud teemat uurida, sest waldorfkoolides on kogukonnatöö ja vanemate kaasatus väga hea ja sellest on palju õppida. Varasemalt on uuritud koostööd eelkõige õpetajate hinnangute põhjal, antud töö autor keskendus aga lapsevanemate hinnangute analüüsimisele.

Antud bakalaureusetöös on kasutatud kvalitatiivseid andmekogumis- ja analüüsimeetodeid. Intervjueeriti nelja lapsevanemat Eesti waldorfkoolidest. Andmete kogumiseks kasutati poolstruktureeritud intervjuud ning andmetötluseks kvalitatiivset sisuanalüüsi. Antud uuringu valimis on lapsevanemad, kellel on kooliga tihedam side. Tulemuste põhjal võib väita, et lastevanemate jaoks on koostöö kooli ja õpetajatega oluline. Koostöök peetakse suhtlemist, koos millegi tegemist, ühise eesmärgi poole püüdlemist. Koostöö väljendub kõigi intervjueeritud lastevanemate jaoks kas lastevanemate õhtute ja ühisürituste korraldamises, aitamises lihtsate töödega, nagu näiteks remontimine, või osalemises väljasõitudel.

Lastevanemate jaoks oli väga tähtis suhtlemine õpetajatega, eriti klassiõpetajaga, kellelt saadakse põhiline info enda lapse kohta ning sellest, mis toimub klassis ja koolis. Oluline osa on ka lastevanemate õhtutel.

Lapsevanemad leidsid, et õpetaja peaks teadma perekonna tausta, sest see annab lapse kohta infot ning aitab teda paremini mõista. Üldiselt saab perekonna taust waldorfkoolides väga kiiresti selgeks. Selleks toimub juba enne lapse koolivõtmist tutvumine lapse ja perekonnaga. Uuritakse lapse elu alates tema sünnihetkest ning see näitab, et kool hoolib lapsest ja arvestab temaga.

Kitsaskohti koostöös lastevanemate jaoks otseselt ei esine, aga toodi välja, et osaliselt võib kitsaskohaks pidada inimeste omavahelist suhtlemist. Olgu selleks suhtlus lapsevanema ja

õpetaja vahel või lastevanemate omavaheline suhtlus. Inimsuhetes tuleb ikka ette arusaamatusi ning lahkhelisid, kuid lapsevanemad tõid välja, et nende jaoks on oluline see, et kõigile seletatakse, miks ja kuidas midagi tehakse. Lapsevanemad olid teadlikud võimalustest, mida kool pakub, sealhulgas lastevahemate koolist.

Märksõnad: koostöö, waldorfkool, lastevanemate hinnangud

Abstract

Parents' assessments concerning cooperation in Waldorf schools

The objective of the bachelor's thesis is to look into the assessments of parents of Waldorf school pupils concerning cooperation with the school and the teachers. The aim of the paper was to learn what cooperation means for parents, what kind of difficulties do they experience in cooperation and what are their solutions for improving cooperation. Studies conducted on the importance of cooperation show that involving parents in the children's school lives has a positive impact on the children's motivation, satisfaction and academic achievement. The best form of cooperation can be described as a partnership in which the parents and the teachers engage in real dialogue and support each other.

The author of the paper decided to explore the topic since community work and the inclusion of parents is at a high level at Waldorf schools and others could learn a lot from it. This bachelor's thesis uses qualitative data collection and analysis methods. Four parents of children attending Estonian Waldorf schools were interviewed. Semi-structured interviews were used for data collection, while qualitative content analysis was used for data processing. The sample for this study consists of parents who have a closer connection with their child's school. Based on the results, it can be said that cooperation with the school and with the teachers is important for the parents. Cooperation is seen as communicating, doing something together, moving towards a common goal. For all the interviewed parents, cooperation is either organising parents' evenings, joint events, helping with simple tasks such as repairs, or participating in excursions. Communicating with teachers, especially the class teacher was very important for parents. The class teacher is the person from whom the parents receive the bulk of the information about their child and goings-on in the class and the school in general. Parents' evenings also play an important role.

The parents found that the teacher should be familiar with the family background, as it gives information about the child and helps the teacher to understand the child better. Generally speaking, the family background becomes clear quite quickly in Waldorf schools. Even before school starts, the school meets the child and his or her family. Questions are asked about the child's life from the moment he or she was born. That is an indicator that the school cares and will take the child into consideration.

The parents do not see any direct difficulties in cooperation, but they did mention that interpersonal communication – be it communication between parents or a parent and a teacher – could be considered a drawback. The parents were aware of the possibilities offered by the school, including the parent school, and had come into contact with it themselves.

Keywords: cooperation, Waldorf school, parent assessments

Sisukord

Resümee	2
Abstract	4
Sissejuhatus	7
1. Uurimuse teoreetilised lähtekohad	9
1.1 Koostöö definitsioon	9
1.2 Koostöövormid.....	10
1.3 Kool-õpetaja-lapsevanem	12
1.4 Waldorfpedagoogika ja -kool	13
2. Uurimuse meetodika	15
2.1 Meetodi valiku põhjendus	15
2.2 Valimi iseloomustus	15
2.3 Andmete kogumine	16
2.4 Transkribeerimine	17
2.5 Andmete analüüs.....	17
3. Tulemused ja arutelu	19
3.1 Koostöö olemus ja väljendumine	19
3.2 Koostöö mõju lapse arengule	21
3.3 Kitsaskohad koostöös	23
3.4 Koostöö tõhustamine	25
3.5 Töö kitsaskohad ja praktiline väärtus	27
Tänuõnad	28
Autorsuse kinnitus.....	29
Kasutatud kirjandus.....	30
Lisa 1. Intervjuu kava.....	33
Lihtlitsents.....	35

Sissejuhatus

Waldorfharidus on paljudes riikides üheks peamiseks alternatiivseks hariduskäsitluseks „peavoolu“ haridusele. Waldorfkoolid on osa rahvusvahelisest koolide kogukonnast, mis rakendavad vastavat haridusliku lähenemise aluseks olevat õppekava. „Waldorfharidust kirjeldatakse kui hetkel suurimat ülemaailmset sõltumatute koolide liikumist“ (Tartu Waldorfkool, s.a.). Rudolf Steineri rajatud waldorfpedagoogika eesmärk on õppimine vastastikuse koostöö ja abistamise kaudu, emotsionaalse intelligentsuse arendamine ning õpilase tahtejõu ja eneseusalduse toetamine (Steiner, 1994). Viimasel kümnendil on teadlikkus waldorfkoolidest kasvanud ning paljud vanemad soovivad, et nende laps saaks oma hariduse just waldorfkoolis.

Üks waldorfpedagoogika keskne tunnus on tihe koostöö õpetajate ja lapsevanemate vahel. Uuringuid lapsevanemate, õpetajate ja kooli koostöö kohta on tehtud üle maailma. Varasemad uuringud osutavad, et vanemate osalemine lapse koolielus mõjub positiivselt lapse motivatsioonile, rahulolule ja õppeedukusele (Epstein & Sanders, 2000; Hattie, 2009).

Waldorfkoolide puhul on uuritud õppekava, mis põhineb Steineri pedagoogilistel vaadetel, koostööd kooli-õpetajate-lapsevanemate vahel ning problemaatilisi aspekte. (Valgepea & Sügis, 2010; Epstein & Sanders, 2000; Hattie, 2009).

Ka “Eesti elukestva õppe strateegia 2020” (2014) on rõhutatud, et „koostöö selle kõige erinevates vormides on haridussüsteemi edu võti“ (lk 9), kusjuures oluline rõhuasetus on just kooli ja lapsevanemate koostööl.

Eesti waldorfkoolid hindavad vanemate osalust ja kaasamist väga kõrgelt (Valgepea & Sügis, 2010), kuid siiski on igas koostöös barjääre ja valupunkte. Nii osutab waldorfkoolide õpetajate hulgas läbiviidud küsitlus, et 43% õpetajatest on rahul õpilaste, vanemate ja õpetajate koostööga, ülejäänutel on selles osas vastakaid kogemusi ning „vanemate panus ei vasta alati õpetajate koostööootustele“ (Valgepea & Sügis, 2010, lk 79). Antud töö uurimisprobleemiks on – kuidas waldorfkooli lastevanemad hindavad koostööd kooliga ning milliseid lahendusi nähakse kitsaskohtade ilmnemisel koostöös kooliga.

Käesoleva uurimuse eesmärgiks on analüüsida waldorflastevanemate hinnanguid koostööle kooli ja –õpetajatega, keskendudes koostöö kitsaskohtadele ja selle tõhustamise viisidele. Eesmärgi saavutamiseks on sõnastatud neli uurimusküsimust:

1. Millised ootused on vanematel koostöö osas waldorfkooli ja -õpetajatega?
2. Kuidas lapsevanemate ja waldorfkooli koostöö mõjutab lapse arengut lapsevanemate hinnangul?

3. Millised on lapsevanemate hinnangul koostöö kitsaskohad?
4. Kuidas tõhustada veelgi enam kodu ja waldorfkooli koostööd?

1. Uurimuse teoreetilised lähtekohad

1.1 Koostöö definitsioon

Koostöö on raskesti määratletav mõiste. Tavakasutuses on igapäev selle jaoks oma tähendus ja seletus ning seetõttu võib seda defineerida erinevalt. On selge, et koostöö kujundamine ja saavutamine ei ole mitte juhuslik sündmus, vaid teadlik protsess, mis nõuab tahtejõudu ja aega (Thompson, Meaden, Fansler, Alber & Balogh, 2007).

„K. Cotton ja K.R. Wikelundi sõnul (s.a.) on raske defineerida lasteasutuse ja kodu koostöö ühtset mõistet, kuna see hõlmab endas väga erinevaid aspekte“ (Neudorf, 2012, lk 5 j). Eespool nimetatud autorid on leidnud, et kasutada võiks kolme mõistet, mis kirjeldaksid lasteasutuse ja kodu koostööd kõige enam. Need mõisted on “koostöösuhe”, “lastevanemate osalus” ning “kodu ja lasteasutuse koostöö”.

Koostöö üks eesmärk on luua lapsele võimalikult soodne arengukeskkond nii kodus kui lasteasutuses (Veisson, 2005).

Koostöö mõiste seletamiseks võib aluseks võtta ka koostöötasandid. Antud töös toetubki autor Nordahli koostöötasanditele, sest need olid autori arvates kõige paremini seotud waldorfkooli olemusega. Nordahl (2007, viidatud Aas, 2011 j) on koostöötasandid jaganud kolmeks.

Esimene tasand põhineb koostööl, mis hõlmab infovahetust. Info liikumine on üks olulisemaid näitajaid, sest see annab nii õpetajatele kui ka lastevanematele toimuvast teadmisi. Sellele tasandile on sageli iseloomulik, et vanemad ei saa koolilt piisavalt infot, mis näitab, et infovahetus on tasakaalust väljas.

Teine tasand on sisulistel aruteludel põhinev koostöö. Sellel tasandil on olulised need teemad, mis puudutavad õpilast, õppetööd ja kooli arengut. Suur osa on arenguestlustel ja koosolekutel, mis on selle tasandi koostöövormi näideteks.

Kolmas tasand on osalusel ja ühisel otsustamisel põhinev koostöö. See on koostöö kõrgeim vorm. Seda tasandit iseloomustab osalus ja ühine otsustamine. Sellel tasandil on oluline, et mõlemad osapooled, nii kool kui kodu, peavad saama mõjutada otsuste vastuvõtmist.

„Kodu ja kooli koostöö aluseks on partnerlussuhe“ (Lukk, 2008, lk 13). Kodu ja kooli koostöö ei toimi kindlate reeglite alusel. Iga laps on individuaalne ning teda mõjutavad ümbrisev keskkond ja selle mõjutegurid. Seega ei tööta kõikide jaoks samad strateegiad ja meetodid ning iga lapse ja lapsevanema jaoks tuleb leida sobiv meetod (Lukk, 2008).

„Partnerlus on koostöö aluseks, mille puhul vanemad ja õpetajad peavad reaalselt dialoogi ning toetavad teineteist“ (Aas, 2011, lk 15). Koostöö lapsevanemaga peab rajanema Vincenti (1996, viidatud Donkor, 2013 j) põhjal võrdsusel, vastastikusel lugupidamisel ja üksteise toetamisel.

Samale järeldusele jõudsid Bryan ja Henry (2012), rõhutades, et tõhus partnerlussuhe on rajatud vundamendile, mille ühised põhimõtted võimaldavad paremat koostööd. See aitab toetada suhtlemist perekondadega, eriti just nendega, kelle lastel on koolis raskusi (Bryan & Henry, 2012).

Kooli-kodu-kogukonna koostööd, milles osaleb ka kooli nõustaja, võib Bryani ja Griffini (2010, viidatud Bryan & Henry, 2012 j) järgi jagada kolmeks dimensiooniks. Need dimensioonid on:

1. Osalemine kooli-kodu partnerluses. Siia kuulub koostöösuhte ja usalduse rajamine. Tuleb selgeks teha, milline on kooli ja kodu arusaam koostööst. Näideteks võib tuua kodukülastused ja õpetajatega tutvumise.
2. Osalemine kooli-kogukonna koostöös. Selle dimensiooni alla kuuluvad kooli ja kogukonna ühistegevused. Need võivad olla näiteks mitmesugused koolitused.
3. Osalemine koostööl põhinevates meeskondades. Oluline roll on siinkohal koolil, kes koordineerib ning annab juhiseid, et toetada programmis osalevaid õpilasi ja peresid.

1.2 Koostöövormid

Koostööd kooli, õpetaja ja lastevanemate vahel on uurinud mitmed autorid (näiteks Cordry & Wilson, 2004; Epstein & Sanders, 2000). Nende uuringute põhjal on leitud, et vanemad mõistavad oma osatähtsust nii lapse kui ka kooli arengus. Samuti soovitakse panustada kooli arendamisse. Ka waldorfkoolides on vanemate osalus koolielu üks lahutamatu osa ning koostöö algab juba enne seda, kui laps kooli läheb.

„Kooli-kodu koostöövormide puhul peab arvestama, et konkreetse perekonnaga töötamiseks ei ole võimalik ideaalselt sobivat mudelit ette anda, küll aga võimaldab koostöövormide varieerimine leida erinevatele peredele sobiv variant“ (Lukk 2008, lk 13).

Souto-Manning ja Swick (2006, viidatud Papsejeva 2007 j) on kodu ja kooli koostöövormina näinud õppetööväliseid ühisüritusi, mis tekitavad positiivse õhkkonna. Seega lähendavad tegevused koolis ja väljaspool kooli nii lapsi kui ka nende vanemaid.

Et parandada õpilaste saavutusi ja anda neile rohkem praktilisi ülesandeid, on oluline suurendada kodu ja kogukonna kaasamist (Holcomb-McCoy, 2007, viidatud Griffin & Steen, 2010 j).

Antud uurimuses on aluseks võetud Epsteini (2001, viidatud Stelmack (s.a.) j) koostöövormid. Epstein jagas koostöövormid kuueks:

1. Lapsevanemaks olemine (*parenting skills*) aitab lastevanematel mõista last ja tema vajadusi ning samuti abistada õpetajaid lapsevanemate toetamisel. Lapsevanem peaks tagama lapsele hea koduse keskkonna, et tagada lapse positiivne areng.
2. Suhtlemine (*communication*) hõlmab kooli ja kodu vahelist vastastikust suhtlemist ja infovahetust. Õpetajad saavad anda lastevanematele teada, millega koolis tegeletakse ning infot lapse arengu või probleemide kohta. Näiteid teemadest, millest koolis räägitakse ja meetoditest, mida koolis kasutatakse, saab vanematele anda näiteks töötubades või loengutes.
3. Vabatahtlik tegevus (*volunteering*) on kooli ja õpetajate abistamine. Selle koostöövormiga saavad lapsevanemad anda oma panuse kooli toetamisse. Siia kuuluvad näiteks üritused, talgud ja rahakogumised.
4. Õppimine kodus (*learning at home*) aitab lapsel abi saada koduses õppetöös. See on oluline koostöövorm ja siin saavad panustada nii vanemad kui õpetajad.
5. Otsuste tegemine (*decision making*) on koostöövorm, kus lapsevanemad saavad osaleda nende laste õppimist ja arengut puudutavate otsuste tegemisel. Eelkõige tähendab see vanemate kaasamist koolinõukogudesse aga samuti üld- ja klassikoosolekute korraldamist.
6. Koostöö kogukonnaga (*collaborating*) aitab kaasa ressursside leidmisele ja kooli arengule. Näideteks toob töö autor ürituste korraldamise ja raha kogumise kooli arengu toetamiseks.

Griffin ja Steen, kes uurisid Epsteini tüpoloogiat, leidsid ka seitsmenda koostöövormi, milleks on juhtimine (*leading*). Selle vormi juures on roll kooli välisnõustajatel, kes aitavad toetada Epsteini kuut koostöövormi (2010, viidatud Bryan & Henry, 2012 j). Need koolid, kes kasutavad Epsteini koostöövorme, on loonud paremad koostöösuhted kodu, kooli ja kogukonna vahel (Epstein, 2002; Sanders, 2008, viidatud Griffin & Steen, 2010 j).

Waldorfkoolides on tähtsal kohal kooli vabatahtlik abistamine. Waldorfkooli õpetajad on välja toonud (Peebo, 2011), et vanemate osalus väljendub talgutel osalemises ja üritusteväljasõitude korraldamises jne. Sheldon (2003, viidatud Griffin & Steen, 2010 j). on leidnud,

et vanemad saavad ise korraldada töötubasid teistele vanematele, et keskenduda ühiselt laste arenguküsimustele.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et koostöö tegemine on ühiste eesmärkide nimel pingutamine, mille üks tähtsamaid aspekte on üksteise mõistmine ning toetamine.

1.3 Kool-õpetaja-lapsevanem

Lapsevanemate ja õpetajate koostöö ei toimu mitte ainult lapse huvides, vaid on oluline kõigi osapoolte jaoks.

Põhivastutus oma lapse kasvatamisel on siiski vanematel. Lastel, kes tunnevad ennast perekonnas enesekindlalt, turvaliselt ja armastatult, on parem valmisolek kooliks ning suurem võimalus luua suhteid teistega, saades parema koolikogemuse (Parents are a..., 2011).

Et lapsele luua hea keskkond, peaksid lapsevanemad kindlasti osalema lapse koolielus. Samuti on mitu autorit (Stevenson & Baker, 1987; Lee & Green, 2008, viidatud Cezmi, 2012 j) leidnud, et lastevanemate osalus koolis mõjutab lapse arengut ja hilisemaid saavutusi.

Soutu-Manning (2010, viidatud Gillianders, McKinney & Ritchie 2012 j) on leidnud, et parandamiseks vähemate teadmistega laste õpitulemusi, tuleb arvestada lapse uskumusi, eesmärke ja praktilisi oskusi koolikeskkonnas. Samuti peaksid vanemad teadma, mida kool õpilastelt ootab. Sellise koostöö tulemuse saavutamiseks ongi vajalik efektiivne koostöösuhe kooli ja kodu vahel.

Bell (2002) rõhutab, et lapsevanem pole mitte eemalseisev klient, vaid partner, kes osaleb hariduses, kes soovib pühenduda koostööle ning ka ühiselt vastutada. „Et kooli valmidus koostööks ulatuks lapsevanemateni, on oluline, et koostööd tähtsustataks ka koolisiselt. Alles siis saab toimima kooli koostöö lapsevanematega, kui koolis toimib koostöökultuur, koostööd väärtustatakse koolisiselt ning selle tähtsust ja mõju teadvustatakse“ (Papsejeva, 2007, lk 5).

Põhinedes Lukk (2008) uurimusele, võib lastevanemate osaluse jaotada neljaks dimensiooniks:

1. Lapsevanem-laps: lapsevanema ja lapse omavaheline suhtlemine.
2. Lapsevanem-õpetaja: koolis toimuva teadvustamine, koosolekud, õpetajaga suhtlemine.
3. Lapsevanem-kool: kooliga seonduvatel üritustel osalemine; samuti abistamine, kui koolis on vaja midagi teha.

4. Lastevanemate organisatsioon: lastevanematekool ja teised ühendused, kus lapsevanem saab osaleda.

Sama rõhutab Peter Coleman (1998), kelle järgi on inimese kujundamisel täiskasvanuks koos kõigi isikuomadustega olulisim triaad õpilane-õpetaja-lapsevanemad. „See triaad on mõjuvõimsa jõuga“ (Torokoff & Öun, 2003, lk 13).

Koostöö õpetaja ja lapsevanema vahel on ja jääb aga ka edaspidi väga oluliseks ja mitmetahuliseks valdkonnaks õpetaja tulemuslikus töös. Traditsiooniliselt on lastevanematega kohtumiseks olnud nii klassi- kui ka üldkoosolekud, erilisel vajadusel ka individuaalsed kohtumised.

Et koostöö oleks edukas, tuleb õpetajal Peebo (2011) põhjal tegutseda järgnevalt:

1. suhtuda positiivselt vanematesse ja peredesse;
2. aru saada, mida vanemad soovivad või mis neid hirmutab, ning neid abistada;
3. kaasata vanemaid kooliellu, pakkudes neile osalust erinevates tegemistes ja programmides.

Üks viis hinnata kodu-kooli koostööd on luua Perekonna Hindamise Portfoolio (*Family Assessment Portfolio*). Sellega saab pere hinnata erinevaid protsesse, anda informatsiooni koolile, viia õpetajad kurssi olulisemaga ning pöörata tähelepanu just sellele, mida laps kõige enam vajab (Thompson et al., 2007).

1.4 Waldorfpedagoogika ja -kool

Peatükis tutvustatakse lühidalt waldorfpedagoogikat ning waldorfkooli. Mõiste „waldorf“ tuleb esimesest uut tüüpi kooli nimest, mille asutas saksa-austria teadlane Rudolf Steiner Stuttgardis Waldorf-Astoria vabriku tööliste lastele. Hiljem sai sellest Steineri soovitusi järgivate koolide üldnimetus.

Waldorfpedagoogika aluseks on Rudolf Steineri (1861–1925) rajatud antroposoofia ehk inimese teadmine iseendast. Antroposoofia tuleneb kreeka keelest, milles „*anthropos*“ tähendab inimest ning „*sophia*“ tarkust (Wilkinson, 2006). Waldorfpedagoogika tugineb terviklikule kujutlusele inimesest ning käsitlusele indiviidi arengust ajalises perspektiivis. Sellisele inimesekäsitlusele on üles ehitatud waldorfpedagoogiline arenguõpetus, mis kirjeldab, kuidas inimese võimed ja omadused erinevatel vanuseastmetel arenevad ja muunduvad ning missugune õppesisu neid ühel või teisel etapil toetab (Carlgren, 1992).

Aprillis 1919 rääkis Steiner millestki, mida veel ei olnud olemas, aga mis oli aja nõue: 12-aastasest ühtluskoolist, mis hõlmab alg- ja keskkooli ning kuhu võib igaüks pääseda,

sõltumata sellest, missugusesse sotsiaalsesse kihti ta kuulub. Sellega võitis Steiner oma kuulajate südamed. Herbert Hahn on kirjeldanud seda hetke kui „waldorfkooli tegelikku sünnimomenti“ (Carlgren, 1992, lk 16).

Steiner avas koos Emil Moltiga esimese vaba waldorfkooli 7. septembril 1919 Stuttgardis. Uue kooli aluseks võeti inimese arengu seadused ja tingimused, mis on ühised kõikidele lastele, hoolimata nende individuaalsetest erinevustest.

Waldorf- ehk Steinerkoolid on oma kindlate põhimõtete järgi toimivad organisatsioonid. Nende programme ei dikteeri ükski väline organ ning nad on avatud uuendustele. Kooli juhtimises osaleb kooli nõukogu, kuhu kuuluvad lisaks koolijuhile ka õpetajate, lapsevanemate ja koolipidaja esindajad. „Samuti kujundab iga kool oma juhtimise kitsamaid valdkondi kooli põhikirjas ning kooli õppekavas, kus määratletakse muuhulgas lapsevanemate roll koolielus“ (Pruler, 2013, lk 12).

Steineri arvates on waldorfkooli põhialus see, et lapsed tuleb kasvatada inimesteks ja neid peab õpetama vastavalt elu nõuetele. Oluline pole sotsiaalne seisus, vaid laps ise (Carlgren, 1992).

Kooli tööd reguleerides eeldatakse, et kool on iseseisev ühiskondlik üksus, kuigi ta saab üldised suunad ja raamid riiklikelt organitelt ning ta toimib tihedas koostöös õpilaste vanematega.

Kooli lai õppekava sisaldab nii akadeemilisi kursusi, kunsti- ja loodusteadusi kui ka praktilisi aineid. Lähtutakse põhimõttest, et igale lapsele tuleb kõigis kooliastmetes pakkuda võrdseid võimalusi.

„Õpetuse ja kasvatuse terviklikkuse ning kvaliteedi tagavad õpetajatevaheline pedagoogiline koostöö ning kooli ja kodu üksteisemõistmine ja koostöö. Koostöö toimub vastavalt vajadusele, selle regulaarseteks vormideks on iganädalane pedagoogilise kolleegiumi koosolek ja igal õppeveerandil toimuvad klassi lastevanemate koosolekud“ (Waldorfkoolide avatud raamõppekava, 2009, lk 9).

Õpilase arengu jälgimise üheks meetodiks on arengu- või perevestlused. Õpetajad suhtlevad lapsevanemaga regulaarselt, annavad lapsevanemale tagasisidet lapse arengut puudutavates küsimustes ning rakendavad vajadusel arengu toetamiseks erinevaid vorme, milleks on lapsevaatlus või arenguestlus (Waldorfkoolide avatud raamõppekava, 2009).

2. Uurimuse metoodika

2.1 Meetodi valiku põhjendus

Käesolevas bakalaureusetöös on kasutatud kvalitatiivset andmekogumis- ja analüüsimeetodit. Kvalitatiivse uurimuse eesmärk on mõista inimese kogemusi, arusaamu ja tõlgendusi (Laherand, 2008). Schwandti sõnul kirjeldavad kvalitatiivsed andmed uuritava nähtuse olemust sõnaliselt vormis (Schwandt, 2000). Lagerspetzi järgi saab kvalitatiivseid meetodeid kokku võtta küsimustega „Kas?“ ja „Kuidas?“ ning kvantitatiivseid küsimusega „Kui palju?“ ja „Miks?“ (Lagerspetz, 2000). Kuna antud uurimuses püüti otsida vastust küsimusele, kuidas vanemad hindavad koostööd waldorfkooliga, otsustati kvalitatiivse uurimisviisi kasuks.

Lisaks on Creswell (2007) leidnud, et kvalitatiivne uurimisviis võimaldab paremini mõista uuritavat probleemi. Sealjuures kuulab intervjuuerija intervjueritava lugu, näeb ta emotsioone ning tunnetab ta häälemuutusi.

2.2 Valimi iseloomustus

Antud bakalaureusetöös on kasutatud eesmärgipärast valimit. Kriteeriumiks oli lapsevanema seotus waldorfkooliga vähemalt kaks aastat.

Uuriija võttis e-posti teel ühendust waldorfkooli lapsevanematega, valimisse võeti need neli lapsevanemat, kellega õnnestus kõige kiiremini kontakt saada ja kes andsid intervjuerimiseks nõusoleku.

Kokku intervjueriti nelja lapsevanemat kolmest Eesti waldorfkoolist. Ühe intervjueritava laps õppis intervjuu toimumise ajal gümnaasiumis, teiste intervjueritavate lapsed põhikoolis.

Uurimiseetika seisukohalt on oluline, et kõik intervjueritavad osalesid uuringus vabatahtlikult. Konfidentsiaalsuse huvides ei ole käesolevas bakalaureusetöös kirja pandud intervjueritavate nimesid ega koole. Samuti leidis intervjuudes üksikuid arvamusi, mida intervjueritavad palusid mitte kirja panna. Töö autor jättis need arvamused transkriptsioonist välja.

2.3 Andmete kogumine

Andmete kogumiseks viidi läbi poolstruktureeritud intervjuud. Poolstruktureeritud intervjuu eelis on vaba vestlus ning võimalus esitada ka spontaanseid ja täpsustavaid küsimusi. Intervjuu kava on esitatud lisas 1.

Intervjuu põhiküsimused koostas töö autor ise, toetudes kirjandusele ja uurimisküsimustele. Põhilistelt inspireerisid autorit intervjuuküsimuste koostamisel varasemad uurimistööd (Peebo, 2011; Lukk, 2008), milles on uuritud õpetaja-lapsevanema-kooli koostööd õpetajate hinnangul või milles on uuritud kooli-kodu koostöövorme. Samuti toetus autor nii uurimisprobleemi kui intervjuuküsimuste sõnastamisel Valgepea ja Sügise (2010) aasta uurimusele.

Intervjuu jagunes neljaks temavaldkonnaks:

1. koostöö mõiste ja väljendumine;
2. koostöö mõju lapse arengule;
3. kitsaskohad senises koostöös;
4. koostöövõimaluste tõhustamine.

Küsimusi oli kokku 12. Intervjuu lõpus oli intervjuueeritaval võimalus ka ise midagi lisada. Pärast intervjuukava valmimist arutati see läbi kahe eksperdiga, kes andsid hinnangu küsimuste mõistetavusele. Esimese eksperdi puhul on tegemist õpetajaga, kellel on 4-aastane tööstaaž ja kogemus lapsevanemate nõustamisel. Teine ekspert on seotud waldorfkogukonnaga, tunneb selle eripära ning vanemate kaasamise põhimõtteid. Ekspertide soovitusel korrigeeriti paari küsimuse sõnastust, et need oleksid uuritavatele paremini mõistetavad.

Intervjuud viidi läbi 2014. aasta mais. Et saada intervjuuks nõusolek, kirjutati lapsevanematele e-posti teel ning seejärel lepiti kohtumisaeg ja -koht kokku telefonitsi. Intervjuud toimusid uuritavate endi poolt valitud kohas.

Intervjuu alguses tutvustas intervjuueerija ennast ja selgitas, miks ta on antud teema valinud. Intervjuueeritavatele oli mugavam ise küsimusi paberilehelt lugeda ning seejärel neile vastata. Seetõttu piirdus intervjuueerija aktiivse kuulamisega ning vajadusel lisaküsimuste esitamisega.

Intervjuu kestis keskmiselt 35 minutit. Kõik intervjuueeritavad olid nõus intervjuu lindistamisega ja selleks kasutas töö autor diktofoni.

2.4 Transkribeerimine

Intervjueerija transkribeeris kõik intervjuud ajavahemikus 09.05.–16.05.2014. Salvestused kuulas töö autor algselt pausidega, et tekst kirja panna. Kui tekst oli paberil, kuulas autor salvestused veelkord üle, samal ajal jälgides, et kogu tekst sai õigesti kirja. Ühe intervjuu transkribeerimiseks kulus keskmiselt 3,5 tundi.

2.5 Andmete analüüs

Saadud andmeid analüüsiti kvalitatiivse sisuanalüüsi teel, mis sobib Flicki põhjal (2006, viidatud Laherand, 2008 j) eelkõige mahuka teksti koondamiseks. „Kvalitatiivne sisuanalüüs on meetod, mida rakendatakse tekstiandmete sisu subjektiivseks tõlgendamiseks süstemaatilise liigendamise- ja kodeerimisprotsessi ning teemade või mustrite kindlakstegemise abil“ (Laherand 2008, lk 290).

„Kvalitatiivset uuringut iseloomustab iteratiivne e kordumistele toetuv mõtlemisprotsess: andmekogumiselt ja -analüüsilt liigutakse tsükliliselt uurimisküsimuse juurde ja sealt jälle tagasi“ (Laherand, 2008, lk 271).

Andmete kodeerimise peaesmärk on lahutada tekst osadeks ja seda mõista, arendada välja kategooriad ning seada need uuringu edenedes korrastatud süsteemi.

Uuriija luges transkriptsioonid mitu korda läbi ning määratles tähenduslikud üksused ehk need tekstilõigud, mis olid olulised uurimisküsimustele vastamiseks. Seejärel märgistas uuriija need tähenduslikud tekstilõigud koodiga. Kuna tegemist oli avatud kodeerimisega, tuletati kõik koodid tekstist.

Kvalitatiivse sisuanalüüsi teine etapp on koodide kategooriatesse jagamine. „Kategooria on uuriija loodud analüütiline üksus, millesse koondatakse sarnased koodid“ (Kalmus, Masso & Linno, 2015). Kategooriaid moodustus käesolevas töös kuus: koostöö tähendus, suhtlemine õpetajate või kooliga, lapse areng, kitsaskohad, lastevanemate kool, koostöö tõhustamine.

Uurimuse reliaabluse tagamiseks luges autor intervjuude transkriptsioonid mitu korda läbi, saavutamaks kodeerijasisest kooskõla. Selle käigus muudeti paaril korral ka tekkinud koodide sõnastust. Kaaskodeerijaid (uurijate triangulatsiooni) ei olnud selle töö juures võimalik kasutada.

Uurimuse usaldusväärse suurendamiseks kasutas uuriija uurijapäevikut, kus kirjeldas võimalikult täpselt kogu uurimisprotsessi, sealhulgas oma tundeid ja emotsioone, mis tekkisid intervjuude läbiviimisel ja nende hilisemal lugemisel. Uurijapäevikut ja uurimiskäigu täpset

dokumenteerimist peavad paljud autorid üheks valiidsuse tagamise võimaluseks (Sproull, 2002) ning andmetöötluse käigus osutus see väga abistavaks.

3. Tulemused ja arutelu

Käesoleva töö eesmärk oli analüüsida waldorflastevanemate hinnanguid koostööle kooli ja õpetajatega, keskendudes koostöö kitsaskohtadele ja selle tõhustamise viisidele. Eesmärgi saavutamiseks sõnastati neli uurimusküsimust:

1. Millised ootused on vanematel koostöö osas waldorfkooli ja -õpetajatega?
2. Kuidas lapsevanemate ja waldorfkooli koostöö mõjutab lapse arengut lapsevanemate hinnangul?
3. Millised on lapsevanemate hinnangul koostöö kitsaskohad?
4. Kuidas tõhustada veelgi enam kodu ja waldorfkooli koostööd?

Tulemused esitatakse uurimisküsimuste kaupa: koostöö olemus ja väljendumine, koostöö mõju lapse arengule, kitsaskohad koostöös ning koostöö tõhustamine. Tulemuste osas on lisatud intervjueeritavate tsitaate (märke: int), mis annavad lugejale täpsemat aimu intervjueeritavate mõtetest. Intervjueeritavate vastused on esitatud kaldkirjas. Välja jäetud tekst on tähistatud sümboliga /.../. Mõnel juhul on ühe tsitaadiga viidatud kahele intervjueeritavale, sest mõte oli intervjueeritavatel sama, kuid erineva sõnastusega.

3.1 Koostöö olemus ja väljendumine

Kodu- ja kooli koostöö keskendub ühisele tegevusele, mille aluseks on partnerlussuhted (Lukk, 2010). Uuringus osalenud lapsevanemad leidsid, et koostöö on ühise eesmärgi nimel pingutamine. Lapsevanemate jaoks on koostöö põhialus suhtlemine. See on kompromisside leidmine, üksteisega arvestamine, teineteise aitamine ning millegi koos tegemine.

Vanemad omavahel ja õpetajad ja see on nagu koostöö alus, et mis on koostöö. See ongi koos tegemine. See ei ole selline intellektuaalne mõtlemine, et me teeme koostööd. Me tegelikult teemeegi midagi omavahel koos (Int 1).

Koostöö ei teki iseenesest, see on eraldi pingutus nii vanematele kui ka õpetajatele. Hattie (2009) läbiviidud uurimus tõestas, et kodu ja kooli hea koostöö poole püüdlemine väärrib vaeva. Ka antud intervjuude analüüsist selgus, et kõik lapsevanemad soovivad ja püüavad kooliga koostööd teha nii palju kui võimalik. Oluline on küsida, miks ja kuidas asju tehakse ning kuidas need aitavad kaasa lapse arengule. Tunda selle vastu huvi. Üks lapsevanem oli enda jaoks jaganud koostöö kolmeks tasemeks.

Esimene tase on see, et ma saan aru, mis see waldorfkool on ja mis seal tehakse. /.../ Teine, mis on minu jaoks kõige olulisem, on see, et kui nad on minu lapsed, et nad on söönud, puhanud ja jõuavad kooli õigeks ajaks. See tundub niivõrd lihtne. See on kõige raskem sellest koostööst. /.../ Kolmas asi on selline praktiline. Waldorfkoolides on küllalt palju selliseid tegevusi, mis on klassipingist väljapoole, ekskursioonid, väljasõidud, praktilised tööd, et lihtsalt abistada õpetajat, minna kaasa (Int 1).

Lapsevanemad pidasid eriti oluliseks koostööd just klassiõpetajatega, kellelt saadakse kõige rohkem informatsiooni oma lapse kohta ja selle kohta, mis koolis toimub. Üks lapsevanem kirjeldas, et koostöö saab alguse juba enne, kui laps kooli läheb. Mitmed uurijad (Bryan, 2005; Epstein, 1995; Henderson & Mapp, 2002, kõik viidatud Bryan & Henry, 2012 j) on leidnud, et lapsevanema osalus koolis tagab lapse kiirema arengu, ka on nende laste õppeedukus ja sotsiaalne käitumine parem.

Waldorfpedagoogika üks positiivne külge on see, et lapse kohta püütakse juba enne koolitulekut võimalikult palju teada saada. Toimuvad vanemate ja klassiõpetaja vestlused, et nii kool kui ka õpetajad saaksid arvestada lapse vajadustega (Waldorfkoolide avatud raamõppekava, 2009). Ka intervjuudest selgus, et suhtlemine ja otsuste tegemine on kaks kõige esimest koostöövormi enne, kui laps kooli läheb. Suhtlemine saab alguse sellest hetkest, mil vanem on otsustanud oma laps waldorfkooli panna ning toimub kodukülaskäigul, mille käigus koolipoolne esindaja tutvub lapse ja perega. Samuti on sellisel eeltööl suur roll usalduse tekkimisel.

Kooli ja pedagoogidega see suhtlemine ja koostöö algab juba sellest vastuvõtu vestlusest, mis lapse kooli minnes on /.../ Ühesõnaga kogu lapse lugu, see vestlus kestab mitu tundi, klassiõpetaja on seal ja paneb kirja ka selle, et sellest hetkest minu meelest see koostöö hakkab hästi intensiivselt pihta (Int 3).

Suhtlemine õpetajatega oli kõigi lastevanemate jaoks väga oluline. Eestis varasemalt tehtud uuringus on samuti selgunud, et lapsevanemad peavad koostööd kooli ja õpetajatega esmatähtsaks (Valgepea & Sügis, 2010). Uuringus osalenud lastevanemate arvates on koostöö klassiõpetajatega hästi korraldatud. Klassiõpetajalt saadakse infot ürituste ja koosolekute, vajadusel ka lapse enda kohta. Õpetajaid hinnati selle poolest, et probleemide ilmnemisel on õpetaja üldjuhul kättesaadav ning ta üritab koos lapsevanemaga probleemile lahendust leida. Lapsevanemad mõistsid aga seda, et õpetajate koormus on suur ning ajanappuse tõttu ei saagi õpetaja alati nõustuda kõigi ideedega. Lastevanemate arvates on lahenduseks see kui vanem

võtab ise initsiatiivi mõne ürituse korraldamisel. See koostöövorm vähendab õpetaja koormust ja annab vanematele võimaluse kooliellu panustada.

Koostöö näidetena töid lapsevanemad välja igapäevastes praktilistes töodes osalemise, olgu selleks kas autojuhi roll, millegi parandamine või talgute organiseerimine. Lisaks väljendub vanemate arvates koostöö koosolekutes ja lastevanemate õhtutes, väljasõitudes ja õpetajate aitamises. Kooli juhatuses osalemine on samuti üks viis, kuidas lapsevanem saab kooliga koostööd teha.

3.2 Koostöö mõju lapse arengule

Nagu varem märgitud, toimuvad waldorfkoolis enne lapse õppima asumist vestlused, et saada lapsest võimalikult palju teada. Lapsevanemad või hooldajad on kohustatud õppima last tundma ja mõistma, et tema arengut asjatundlikult toetada (Lastekaitseadus, 2013). Juba esimese kodukülastuse põhjal tutvub õpetaja nii lapse kui ka tema vanematega. Lapse elulugu uuritakse tema sünnihetkest alates, sest see on vanemate ja õpetajate edasiseks koostööks oluline. Tekib esmane vaade õpilase nõrkadest ja tugevatest külgedest ning tänu sellele oskab õpetaja leida jõukohased ülesanded ning hoolitseda selle eest, et õpilase nõrgad küljed saaksid samuti piisavalt tähelepanu. Ka õppimine kodus (*learning at home*) (Epstein 2001, viidatud Stelmack (s.a.) j) on siinkohal väga olulisel kohal, sest kui õpilasel on koolis raskusi, peaksid vanemad ja õpetajad tegema selle nimel koostööd. Ka intervjuudest selgus, et vanem saab ise kodus last õppimises aidata, et lapse õppeedukust parandada.

Eriti oluliseks pidasid lapsevanemad, et õpetajad peaksid teadma lapse tähtsamaid elusündmusi, sh traumasid või traagilisi juhtumeid. Kuna lapsed ja olukorrad muutuvad, tulebki selleks, et õpetaja töö oleks efektiivsem, korraldada perioodiliselt arenguveestlusi või muid kokkusaamisi.

Intervjueeritud lapsevanemad mainisid arenguveestlusi, kuid need ei toimu waldorfkoolides kohustuslikus korras. Siiski üritatakse kord aastas iga õpilasega arenguveestlus läbi viia.

Õpetaja valib regulaarsuse nii, kuidas vaja on (Int 2).

Arenguveestlused tehakse vajadusel, kuid aastas korra leiab see üldjuhul aset (Int 4).

Kui lapsel tekib õppimisel probleeme või raskusi saadakse kokku ühiseks aruteluks. Sellele eelneb õpetajate tegevus, mida kutsutakse lapsevaatluseks. Lapsevaatlus waldorfkoolis tähendab seda, et need õpetajad, kes last tunnevad, vaatlevad teda väga põhjalikult, alustades tema välimusest, harjumustest, hoiakutest ja käitumismudelitest ning keskendudes üha

peenematele detailidele. Kogutud andmeid analüüsitakse ja vajadusel otsustatakse täiendavate abinõude rakendamise üle (Valgepea & Sügis, 2010). Üks lapsevanematest, kes on ise lapsevaatluse juures olnud, kirjeldas seda järgmiselt:

Võetakse see laps nii-öelda heas mõttes ette. Kuidas tal koolis on läinud, kuidas tema tervis on, kuidas ta psühholoogiliselt välja paistab ja tema käitumine ja õppimine. Oluline on, et oleks erinevaid inimesi, sest ühele inimesele võivad asjad paista oma suhte pinnalt. Ja alati, kui on õpetajaid rohkem koos, siis saab sellise adekvaatse pildi kokku panna ja tavaliselt selle põhjal räägitakse lapsevanemaga (Int 1).

Lapsevanemad leidsid, et antud õpetamine ja õpetajate suhtumine lastesse on toetav. Oluline on, et laps tunneks ennast koolis enesekindlalt.

Mul jääb lihtsalt olla kodus lapsevanem, saata teda kooli ja võtta teda vastu ja käia üritustel. /.../ Oma lapse puhul näed, et temal on koolilapse roll ja minul ei ole sinna nagu väga midagi sekkuda, et minu, lapsevanema roll, jääb põhiliselt koju (Int 2).

Lapsevanemad rõhutasid, et waldorfpedagoogikal on piisavalt tugev taustsüsteem, millele ta toetub, sh arvestab igati lapse arenguga. Seega võib öelda, et kool teeb ise oma pedagoogikaga lapse heaks niivõrd palju, eriti juhul kui seda toetab hea koostöö lapsevanematega. Üks lapsevanem lisas:

Seni, kuni waldorfsüsteem on väga tugevalt oma vundamendipostidel, millele ta tugineb, siis ...vanem, kes võib-olla sellest waldorfsüsteemist ja pedagoogikast midagi ei tea, tal ei ole vaja isegi pingutada. Siiski, lihtsalt niisama sinna kooli kindlasti ei panda lapsi, mingisugune uuring kindlasti tehakse (Int 2).

Uuringus osalenud lapsevanemad leidsid, et koostöö oluline osa on diskreetsus. Mida rohkem õpetaja teab, seda paremini ta saab oma tööd teha. See-eest ei tohiks õpetajad lapse või pere probleeme rääkida neile, kes õppeprotsessiga seotud ei ole.

Lapse arengu jaoks pidasid lapsevanemad kõige tähtsamaks seda, et lapse olemus ja isikupära avalduks ning et nendega arvestataks.

Last ei saa arendada teiseks, oluline on, kes ta on olemuselt (Int 1; Int 4).

Laste elus on keerulisi arengukohti, eriti just kriisimomentidel. Tuleb hoolitseda selle eest, et nendel hetkedel ei panda kinni mingisuguseid lapses peituvaid arenguvõimalusi. Epstein (2001, viidatud Stelmack (s.a.) j) koostöövormidest lapsevanemaks olemine (*parenting*) keskendub eriti sellele, et lapsevanemat abistatakse lapse kasvatamisel ja lapse mõistmisel ning sellele, et kodus oleks lapse jaoks soodne kasvukeskkond. Kooli ja

lapsevanema koostöö avaldub ka selles, et kui lapsel on millekski annet, siis tuleb vanemal ja koolil leida võimalus selleks, et laps saaks sellega tegeleda.

Uuringus osalenud lapsevanemad olid tänulikud selle eest, et saavad kooli juures ise toimetada, sest see on kasulik neile endile. Vanemad jagasid arusaama, et kooli ja lastevanemate koostöö mõjutab olulisel määral lapse arengut.

3.3 Kitsaskohad koostöös

Coleman (1998) on välja toonud, et kuigi vanemate osalus mõjub lastele hästi, võib õpetajatel ja koolil olla raske luua tugevat sidet kooli ja kodu vahel. Intervjuus osalenud lapsevanemad pidasid sidet ja koostööd kooliga heaks ning leidsid, et nende jaoks on koostöö kooliga tihe.

Kitsaskohti senises koostöös intervjueeritud lapsevanemad otseselt ei leidnud. Pigem viidati sellele, et pingeallikaks võivad olla inimestevahelised suhted. Üheks koostöö piiranguks pakuti ajapuudust:

Kui palju suudab kool ja konkreetne õpetaja teha ühe lapsevanema jaoks? Et ta saaks piisavalt informatsiooni, et tal on võimalus alati nende tegevuste juurde kaasa tulla? Et talle seletatakse, miks tehakse midagi? (Int 1).

Samale aspektile on viidanud mitmed uurijad (Bryan & Griffin, 2010; Holcomb-McCoy, 2007, viidatud Griffin & Steen, 2010 j) märkides, et ajapuudus võib olla üks barjääre koostöö tegemisel.

Suhtlemise intensiivust hinnati lastevanemate poolt kõrgeks ning leiti, et vahel on õpetajad isegi liiga aktiivsed. See ei olnud otseselt vanemate enda jaoks kitsaskoht, pigem peeti silmas õpetajate liiga suurt koormust, sest arvestatakse ka õpetajatega.

*Mulle tundub, et seda õpetajatega suhtlust on isegi kohati liiga palju (Int 3).
Vahepeal peab tagasi tõmbama suhtlust /.../ Et ta ei kannu seda välja. Võib olla on õpetajal ka endal raskeid perioode, ta ei suuda seda kanda (Int 1).*

Informatsiooni jagamisel osutasid vanemad murele, et õpetaja peab teatud asju seletama kõigile. Kui klassis on 20 last ja igale lapsevanemale tuleb seletada ühte ja sama asja, koormab see õpetajat. Lapsevanemad leidsid, et waldorfkooli õpetajad on veel rohkem üle koormatud kui tavakooli õpetajad. Nad peavad oma tööd tegema väga põhjalikult, lisaks peavad nad korraldama klassi elu ning suhtlema lastevanematega. Üks vanematest ütles järgmist:

Mina pean kõige olulisemaks seda, et koolis oleksid õnnelikud õpetajad. /.../ Puhanud õpetaja on nagu parim klassi ees (Int 3).

Kuna suhtlemine on koolis nii intensiivne, võib see viia ka erimeelsusteni. Sellele osutab ka Epstein (2001, viidatud Stelmack (s.a.) j) rõhutades eelkõige seda, et kõik osapooled peaksid püüdma üksteist mõista.

Inimestevahelises suhetes on alati põhiküsimus „Kuidas me seda teeme?“ (Int 1).

Oluline on teada, kuidas ja mis põhjusel midagi toimib. (Int 4).

Et vältida lapsevanema ja kooli koostöö halvenemist või katkemist, peaks lastevanematel olema võimalus saada regulaarselt infot lapse ja tema klassi kohta. Samuti on lastevanemate jaoks oluline, et nad saaksid vajadusel minna kuhugi nõu küsima. Üks lapsevanem tõi välja:

Kitsaskoht ongi pigem teadlikkus, et kuidas seda nagu teha, et koolis oleks nagu teatud koostöögrupid, nii klassi tasemel kui kooli tasemel (Int 1).

Teine lapsevanem rõhutas, et kõiki probleeme lahendatakse operatiivselt:

Kui saame kokku, räägime. Kui on vaja midagi teha, tehakse (Int 2).

Lapsevanemad leidsid, et kool soovib nendega koostööd teha ja otsib selleks võimalusi. Epsteini (2001, viidatud Stelmack (s.a.) j) koostöövorm otsuste tegemine (*decision making*) on samuti üks osa koostööst ning see võimaldab lapsevanemal osaleda koolis lapsi mõjutavate otsuste tegemises koolinõukogude ja -komiteede ning teiste otsustamisõigusega organite kaudu.

Ka uuringus osalenud lapsevanem tõi välja, et teatud uudsete probleemide korral (näiteks ruumide kitsikus), on lapsevanemaid veelgi aktiivsemalt kaasatud aruteludesse:

Kui nüüd mõelda, et kolleegium, mis seal koolis tegutseb, tegeleb põhiliselt õppeasjadega, et sinna iseenesest ei ole vaja lapsevanemal puutuda, aga kui on antud juhul selle ruumi kitsikuse probleem, mis koolis on, ja laste pidev juurdekasv, siis nüüd väga arvestatakse lastevanemate arvamusega, et kuhu edasi ja mismoodi (Int 2).

On palju asju, kus juhtimises, kooli elu korraldamises, majandamises, õppetöö korraldamises, praktilistes küsimustes on ikka väga palju lapsevanemate abi (Int 1).

Kuna valimis oli neli waldorfkooli lapsevanemat, ei saa teha üldistust kõikide vanemate kohta, seda enam, et intervjuueeritavateks osutusid väga aktiivsed ja kooliga tihedalt seotud lapsevanemad. Intervjuudest selgus, et kitsaskohtadeks on lastevanemate arvates inimestevahelised suhted ja teadlikkus selle kohta, mis põhjusel ja kuidas midagi tehakse. Koostööpiiranguna nähti ka õpetajate suurt koormust.

3.4 Koostöö tõhustamine

Bemak (2000, viidatud Griffin & Steen, 2010 j) on leidnud, et selleks, et tõhustada kooli ja kodu koostööd, tuleks luua vanemate keskus, kus lapsevanemad tunnevad, et nad on teretunud, ning kus nad saavad vajalikku informatsiooni ja tuge.

Selleks on waldorfkoolide juurde loodud lastevanemate koolid, mis aitavad koostööd mõtestada ja tõhustada. Lastevanemate koolis räägitakse erinevatel waldorfkooliga seotud teemadel ning teadmisi ja kogemusi jagavad nii õpetajad kui lapsevanemad ise.

Ka antud uuringus osalenud intervjuueeritavad olid aktiivselt osalenud kooli juures tegutsevas lastevanemate koolis. Peamiselt nimetati koolitajana Godi Kellerit, kes on vabakutseline pedagoogikalektor. Teda on iseloomustatud järgmiselt: „Ta on olnud kaheksateist aastat loodusainete ja klassiõpetaja waldorfkoolis, samuti pedagoogika õppejõud. Pedagoogina kogutud kogemusi ja praktilisi oskusi jagab ta mitmete Euroopa riikide õpetajatele, lastevanematele ja lastele“ (Ojamaa, 2013).

Lapsevanemad pidasid lastevanemate kooli väga vajalikuks ja toetavaks. Eriti tähtsustati selle rolli ajal, kui laps pannakse waldorfkooli. Lapsevanematele, kes ei ole kursis waldorfsüsteemiga, on see toetav jõud.

Eriti oli see abiks, kui ma lapse panin waldorfkooli /.../, siis oli seda nagu eriti vaja.

Seal seletati lahti, miks koolis mingis vanuses midagi tehakse (Int 3).

Lapse kooliastumisel ja esimesel aastal oli sellest lastevanemate koolist mulle väga suur abi (Int 4).

Antud uurimuses osalenud vanemad on kooliga tihedalt seotud pikemat aega ning nad leidsid, et tunnevad waldorfpedagoogilisi põhimõtteid hästi. Seetõttu ei osale nad lastevanemate koolis väga tihti. Sinna minnakse pigem siis, kui on mõni eriteemaline loeng, mis pakub huvi.

Ma ei näe endal seda vajadust enam ennast väga waldorfaselt koolitada, põhimõtted on mul teada (Int 2).

Siiski leidub lastevanemate kooli loengute temaatika kohta ka kahtlusi. Leiti, et ehk ei käsitleta lastevanemate koolis täpselt neid teemasid, mis vanemat huvitaks.

Kas seal on kõiki neid asju, mida lapsevanemad tahaksid? See vajab samamoodi uurimist. Kas need küsimused, eluküsimused jõuavad sinna kooli ja ka vastuseid saavad? (Int 1).

Töö autor leiab, et lapsevanemad võiksid ise rääkida sellest, mida nad lastevanemate koolilt ootavad - kas soovitakse näiteks rohkem ühistegevusi või koolitusi või tahetakse tutvuda hoopis kooliarengu plaanidega.

Souto-Manning ja Swick (2006, viidatud Papsejeva, 2007 j) on kodu ja kooli koostöövormina näinud õppetööväliseid ühisüritusi, millesse on kaasatud ka pereliikmed. Antud uuringus osalenud lapsevanemad rõhutasid samuti, et kooli ühisüritused ja koosolekud aitavad kaasa kooli ja kodu koostööle. Näiteks lastevanemate õhtutel lahendatakse koos lastevanematega praktilisi ülesandeid. See aitab vanematel mõista, mida lapsed koolis teevad. Lapsevanem saab aru, mida ta lapsele õpetatakse, ning ta oskab seda väärtustada. Samuti leidsid lapsevanemad, et nemad ise saavad aidata koostööd tõhustada. Tahe koostööd teha peab olema mõlemapoolne ning alati ei pea esimest sammu tegema õpetaja:

Ma ei paneks õpetajale seda esimese sammu astumist alati. Peab olema mõlemapoolne tahe (Int 3).

Koostöö tõhustamisele aitab kaasa teiste kuulamine ning nendega arvestamine. Lapsevanem näeb koostöös ka iseenda, mitte ainult õpetaja rolli.

Ma pean ise suutma iseennast kontrollida, teisi inimesi kuulata, arvestada nendega rohkem ja teistpidi jälgida, mis koostöövormid koolis toimuvad, need oleks sellised eluterved. Oleksid korralikult ettevalmistatud, läbi viidud ja lõpuks see tagasivaade tehtud, kuidas läks (Int 1).

Lastevanemate jaoks oli oluline, et koolis oleks hea õhkkond. Nii laps kui ka lapsevanem soovib kooli minna, kui seal ootab teda sõbralik kollektiiv. Kõige olulisemaks pidas üks lapsevanem puhanud õpetajat. Sellele aitabki kaasa see, et lapsevanemad võtavad mingi osa tegevusi enda kanda. See omakorda tõhustab koostööd. Lapsevanemad pidasid üheks oma panuseks seda, et nad aitavad kooli praktilistes või igapäevastes tegevustes. Näiteks öeldi, et kui on vaja midagi parandada või värvida, kui on tarvis raha koguda, talgutele appi minna või olla väljasõitudel autojuht või abistaja, tehakse seda suurima heameelega. Lapsevanemad on tänulikud, et saavad waldorfkooli elus kaasa rääkida ja seal toimetada.

Waldorfkoolide laste arv üha suureneb ning lapsevanemate arvates on edaspidi tarvis teha koostööd ruumipuuduse leevendamiseks. Tuleb otsustada, kuhu minnakse edasi ja mida selleks vaja on. Otsused tuleb vastu võtta, arvestades kõikide osapooltega – kool, lapsevanemad, lapsed ja õpetajad.

3.5 Töö kitsaskohad ja praktiline väärtus

Antud bakalaureusetöö üheks kitsaskohaks on kindlasti see, et uurijal puudus varasem kvalitatiivse uurimistöö, sh intervjuude läbiviimise kogemus. Samuti on üheks kitsaskohaks fakt, et transkriptsioone ei saadetud lastevanematele hiljem kommenteerimiseks, põhjuseks vanemate suur hõivatus. See oleks võimaldanud tõsta töö reliaablust. Valimi puhul on piiranguks selle väiksus, andmeanalüüsis osutus piiranguks kaaskodeerija puudumine.

Märkimist vajab ka see, et intervjuud viidi läbi 2014. aasta kevadel ning ühe kooli ruumiprobleemile (millele uuritavad viitasid) on koos vanematega tänaseks lahendus leitud.

Kuigi töö on kirjutatud väikese valimi näitel ja selle tulemused ei ole üldistatavad, on sellel tööil ka praktiline väärtus. Siinseid tulemusi saavad kasutada waldorfkoolide kogukonna liikmed - nii õpetajad kui ka lapsevanemad, et tõhustada kooli ja kodu koostööd. Kasvõi seeläbi, et initsiatiiv ühisteks tegevusteks ei pea alati tulema õpetajalt vaid innukatelt lapsevanematelt, kes ka teisi peresid kaasa haaravad.

Edasiseks uurimisteenaks võiks olla see, kuidas waldorfkoolide kolleegiumide liikmed tajuvad koostööd ning milliseid võimalusi näevad selle parandamiseks.

Tänuõnad

Töö autor soovib tänada lapsevanemaid, kes osalesid intervjuus ning soovisid oma kogemusi jagada. Samuti tänab autor kaht eksperti, kes andsid oma hinnangu uurimisinstrumendile.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen käesoleva lõputöö koostanud ise ning olen toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud, lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest, ning töö on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

18.05 2015

Kasutatud kirjandus

- Aas, K. (2011). *Kodu ja kooli koostöö*. Tartu: Tartu Linnavalitsuse haridusosakond.
- Bell, L. (2002). New Partnerships for Improvement, in Bush, T. & Bell, L. (Eds.). *The Principles and Practice of Educational Management*. London: Paul Chapman Publishing.
- Bryan, J., & Henry, L. (2012). A Model for Building School-Family-Community Partnerships: Principles and Process. *Journal of Counseling & Development*, 90, 408-409.
- Carlgren, F. (1992). *Vabaduskasvatus*. Tallinn: Eesti Õppekirjanduse Keskus.
- Cezmi, A. (2012). The Contribution of School-Family Cooperation on Effective Classroom Management in Early Childhood Education. *Educational Sciences: Theory & Practice - Special Issue*. Autumn, 3099-3110. Külastatud aadressil: www.academia.edu .
- Coleman, P. (1998). *Parent Student and teacher collaboration. The power of three*. Simon Fraser University, Burnaby: Sage Publications Ltd.
- Cordry, S., & Wilson, J. D. (2004). Parents as First Teacher. – *Education*, 125, 1. November 10, 2005. Külastatud aadressil: <http://web.b.ebscohost.com.ezproxy.utlib.ee/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=20&sid=61603d41-ab39-4641-a952-e772c9a7fac2%40sessionmgr111&hid=102>.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing among Five Traditions*. University of Nebraska, Lincoln: Sage Publications Inc.
- Donkor, A. K. (2013). Changing the Context of a Learning for a Better Education. *Journal of Education and Practice*. 4 (4), 264.
- Eesti elukestva õppe strateegia 2020. (2014)* Külastatud aadressil <https://hm.ee/sites/default/files/strateegia2020.pdf>.
- Eesti Vabariigi Lastekaitseeadus. (2013)*. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/113122013012?>
- Epstein, J. L., & Sanders, M. G. (2000). Connecting home, school and community: New directions for social research. In M. T. Hallinan (Ed.). *Handbook of the sociology of education*, 285-306. New York, NY: Kluwer Academic/Plenum Publishers.
- Gillianders, C., McKinney, M., & Ritchie, S. (2012). What Kind of School Would You Like for Your Children? Exploring Minority Mothers's Beliefs to Promote Home-School Partnerships. *Early Childhood Education Journal*, 40, 285-294.

- Griffin, D., & Steen, S. (2010). School-Family-Community Partnerships: Applying Epstein's Theory of the Six Types of Involvement to School Counselor Practice. *Professional School Counseling*, 13 (4), 218-226.
- Hattie, J. (2009). *Visible Learning: A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*. USA: Routledge
- Kalmus, V., Masso, A., & Linno, M. (2015). *Kvalitatiivne sisuanalüüs*. Külastatud aadressil <http://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys>.
- Lagerspetz, M. (2000). *Kvalitatiivsete meetodite väljakutse Eesti sotsioloogiale*. Tallinn. Külastatud aadressil <http://www.ehi.ee/~mikko/mlesak.html>.
- Lukk, K. (2008). *Kodu ja kooli koostöö struktuuralsest, funktsionaalsest ning sotsiaalsest aspektist*. Doktoriväitekiri. Tallinn: Tallinna Ülikooli kirjastus
- Lukk, K. (2010). *Kodu ja kooli koostöö*. Õpetajate leht. Tallinn: SA Kultuurileht.
- Laherand, M.-L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: OÜ Infotrükk.
- Neudorf, E. (2012). *Koostöö lapsevanematega ja pedagoogiline nõustamine*. Külastatud aadressil <http://www.slideshare.net/Evelyn84/koost-lapsevanematega-ja-pedagoogiline-nustamine-0709paevane>.
- Ojamaa, H. (2013). Keller: kehtiv hindamissüsteem toodab luusereid. *Postimees*, 17. mai. Külastatud aadressil <http://www.postimees.ee/1239614/keller-kehtiv-hindamissusteem-toodab-luusereid>.
- Papsejeva, K. (2007). *Kodu ja kooli koostöö ning koostööd mõjutavad tegurid*. Magistritöö. Tallinna Ülikool. Külastatud aadressil http://www.hariduskeskus.ee/fileadmin/uploads/Kodu_ja_kooli_koostoo.pdf.
- Parents are a child's first teacher*. (2011). The Urban Child Institute database. Külastatud aadressil: <http://www.urbanchildinstitute.org/articles/research-to-policy/practice/parents-are-a-childs-first-teacher>.
- Peebo, A. (2011). *Õpetaja-lapsevanema koostöö waldorfkoolide õpetajate hinnangul*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Pruler, E.-L. (2013). *Kollegiaalne juhtimine Eesti waldorfkoolide näitel*. Uurimistöö. Tartu Ülikool.
- Põhikooli riiklik õppekava*. (2011). Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/120092011009?leiaKehtiv>.

- Sanders, M. G., & Epstein J. L. (1998). *School-Family-Community partnerships in middle and high schools: From Theory to Practice*. Külastatud aadressil:
<http://www.csos.jhu.edu/crespar/techReports/report22.pdf>.
- Schwandt, T. A. (2000). Three epistemological stances for qualitative inquiry: interpretivism, hermeneutics and social constructivism. In Denzin, N.K., Lincoln, Y.S (Eds). *Handbook of qualitative research*. Thousand Oaks: Sage Publication. Külastatud aadressil <http://www.uky.edu/~addesa01/documents/Schwandt.pdf>.
- Sproull, N. L. (2002). *Handbook of research methods: a guide for practitioners and students in the social sciences*. 2nd ed. Lanham. London: Scarecrow Press.
- Steiner, R. (1994). *Kasvatuskunst. Metoodilisi ja didaktilisi nõuandeid*. Tallinn: Librarius.
- Stelmack, B. (s.a.). Parental involvement: A Research Brief for Practitioners. University of Alberta. Külastatud aadressil:
https://education.alberta.ca/media/6412618/literature_synopsis_parental_involvement_2004.pdf.
- Tartu waldorfkool*. (s.a.). Külastatud aadressil <http://waldorfkool.info/page.php?p=387>.
- Thompson, J. R., Meaden, H., Fansler, K. W., Alber, S. B., & Balogh, P. A. (2007). Family Assessment Portfolios. *Teaching Exceptional Children*, July/Aug, 19.
- Torokoff, M., & Õun, K. (2003). *Koostöökultuur koolis*. Pärnu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Valgepea, M., & Sügis, M. (2010). *Waldorfkoolide hetkeseisust ja arenguvõimalustest*. Tartu. Külastatud aadressil: <http://avw.ee/wp-content/uploads/Waldorfkoolide-uuring.pdf>.
- Veisson, M. (2005). Koostöö lapsevanematega. *Haridus*, 12. Külastatud aadressil <http://haridus.opleht.ee/Arhiiv/122005/16-17mustv.pdf>.
- Waldorfkoolide avatud raamõppekava (2009)*. Külastatud aadressil http://waldorf.ee/failid/waldorfkoolide_raamoppekava.pdf.
- Wilkinson, R. (2006). *Steinerpedagoogika vaimne aluspõhi*. Tallinn: Valgusesaar.

Lisa 1. Intervjuu kava

Mis on lapsevanemate jaoks koostöö ning kuidas väljendub see suhtlemises waldorfkooli ja pedagoogidega?

Sooviksin teada, mis on Teie jaoks koostöö?

Kuidas väljendub koostöö Teie ning waldorfkooli vahel?

Kas suhtlemine õpetajatega on Teie jaoks oluline või väheoluline? *Palun põhjendage.*

Milline on Teie roll koolielu igapäevases tegevuses? *Kuidas saate informatsiooni koolis toimuvast? Millistes tegevustes saavad lapsevanemad osaleda?*

Kuidas mõjutab lapsevanemate ja waldorfkooli koostöö lapse arengut vanemate arusaama järgi?

Milline on Teie arvates Teie kui lapsevanema roll kooli ja lapse vahel? *Kas Teie arvates on oluline, et õpetaja teaks perekonna tausta? Kui jah, siis millised teadmised peaksid pedagoogil olema perest, et õpilast paremini mõista?*

Kas Teie arvates mõjutab lapsevanema ja waldorfkooli vaheline koostöö lapse arengut? *Kui jah, siis kuidas aitab see kaasa lapse arengule?*

Millised on lapsevanemate arvates koostöö kitsaskohad ja probleemid?

Sooviksin teada, kas Teie arvates leidub kitsaskohti koostöös waldorfkooliga? *Kui jah, siis millised need oleksid?*

Millised võimalused oleks Teie arvates, et kodu ja kooli koostöö sujuks ilma probleemideta?

Kas kool otsib ja soovib koostööd lapsevanemaga või pigem mitte? *Mis on Teie arvamus/kogemus?*

Millised on lapsevanemate ootused, et koostöö oleks tõhusam?

Kas olete kuulnud lastevanemate koolist, mis on waldorfkoolide juurde loodud?

Kui jah, siis milline on Teie seisukoht lapsevanemate kooli suhtes?

Kas lapsevanematele on lisaks eraldi koolitusi, et kooli ja lapsevanema koostöö oleks sujuvam? Kui jah, siis millised need oleks?

Milline on Teie panus koolielu paremaks muutmisel? Mida saaksite Teie teha, et koostöö sujuks paremini?

Kas Teil on mõtteid/ootusi, et koostöö oleks veelgi tõhusam? Kui jah, siis millised need oleks?

Kas Te soovite veel midagi olulist lisada, mida võiksin oma töös kasutada?

Lihtlitsents

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina Kadri Onno (30.11.1990)

annan Tartu Ülikoolile tasuta loa „(lihtlitsentsi) enda loodud teose

“Lapsevanemate hinnangud koostööle waldorfkoolides”, mille juhendaja on Karmen

Trasberg

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 19.05.2015